

JUDr. Alois Rašín.

Rána, vystřelená zákeřnou rukou dne 5. ledna t. r. proti ministru financí Československé republiky dru Aloisu Rašínovi, dokonala dne 18. února t. r. své zhoubné dílo. I muž takové mocné a obdivuhodné energie životní musil jí podlehnouti. Podlehl po dlouhém boji a přetěžkém utrpení, za něhož ukázal jasně všemu světu svou šlechetnou duši, svou velikost a čistotu svého smýšlení: se smrtelného lůžka nabádá svůj národ k vzájemné lásce, svornosti a k pravdě... Ten národ, pro nějž od svého mládí tak horlivě pracoval, jež tak neskonale miloval, tak miloval až do posledního dechu, že ani slůvkem nevzpomíná toho, že právě z toho jeho národa vyšel i jeho zákeřný vrah. Jaká to velikomyslnost, jež povznáší mužného trpitele na výši národních heroů, jež rázem otvírá zrak udiveným tisícům a statisícům českého národa, kteří pojednou poznávají, jaký ten Rašín, o němž pořád slyšeli, ale jež nedovedli chápat, vlastně je, kteří počínají se pojednou o jeho život chvěti a kteří — když vydechl naposled — upadají v upřímný, hluboký bol. A pojednou mizí rozdílů politické, stavovské i společenské a celý národ v opravdovém žalu doprovází zesnulého velikána na poslední jeho cestě Prahou. Poznává, co mu Rašín byl, chce mu prokázat svou úctu a vděčnost — ale mnohým a mnohým věrným Čechům zní na dně duše bolestná a hořká otázka: Proč tak pozdě? Proč trochu té úcty a lásky nedovedl národ prokazovat živému?

V životě Rašínově, bylo i jinak plno tragiky. Přes všechny důkazy své veliké lásky k národu a k jeho samostatnosti; přes všechno utrpení, jež musil pro tuto svou lásku za Rakouska od tehdejších držitelů moci podstoupiti už na samém prahu mužného věku a i pak — za světové války — v jeho rozkvětu; přes to, co pro národ a jeho samostatnost vykonal s hrstkou svých druhů dne 28. října 1918, nedošel za svého života u velké většiny národa porozumění ani ocenění. Měl v očích davů, opojených náhlým osvobozením, jednu velkou vadu: nechtěl a nedovedl jim lichotit. Právě proto, že na svém národě tak lpěl a o jeho sotva nabytou svobodu se tolik bál, kázal mu pravdu, žádal oběti pro republiku, volal ho k vystřízlivění, varoval před zhoubou, k níž vede lenost, nešetrnost, požívačnost. A to se nerado slyšelo v poválečném duševním stavu. A toho využili zase jiní a osočovali u davů Rašína z nepoctivých pohnutek. Trapno vzpomínat. Ale Rašín přes všechno neporozumění, přes všechnu hanu, jež se naň sypala, pracoval dál na prospěch svého národa, vědom si svého čistého štítu a s přesvědčením, že jeho poctivá práce a šlechetné snahy dojdou v historii pravého ocenění. V tom se nezklamal — dožil se ho ještě na smrtelném lůžku. Za starověku vysvětlovali si osudy velikých mužů závistí bohů. Nelze se shostiti přesvědčení, že velikost Rašínova budila také závist mnohých a mnohých — snad u všech ani ne uvědomělou — ale byla to závist lidí, — ne bohů — ba malých, velmi malých lidí.

Rašín vyšel z našeho stavu; je i v tom zjevem zcela ojedinělým, že pozbyv dvakráte hodnosti doktora práv pro svou politickou činnost, byl na doktora práv povýšen třikrát. A věru, že čeští právníci mohou býti na tohoto svého příslušníka plným právem hrdi. Spojoval v sobě podivuhodným způsobem vše, k čemu klade právnické vzdělání, základy. Byl bystrým právníkem, byl vynikajícím národním hospodářem a byl i skvělým státníkem. Jeho ryze právnická činnost omezovala se po výtce na jeho působnost advokátskou, činnost svou však jakožto národního hospodáře a státníka věnoval cele svému národu. A ve vděčné a nehynoucí paměti zůstane navždy jeho promyšlená a dalekosáhlá finanční reforma z r. 1919, již teprve byly po-

loženy pevné základy hospodářské samostatnosti našeho státu a jejíž blahodárné výsledky pocítujeme všichni. Zde budí práce Rašínova dojem práce vsutku obří. A velikost tohoto činu poroste dobou. Potomci naši budou v Rašínovi spatřovati Titana, jenž stavěl v horečné činnosti pevné hráze proti záplavě, jež kolkolem našeho státu rostla a zuřila, a zdvihal je téměř nadlidským úsilím, jako ostrov výš a výše, aby je před záplavou vše ničící uchránil.

Při tom všem našel si Rašín času i k pracím literárním. Nehledě k četným pracím, zejména těm, které spadají do doby před převratem, jsou to tyto jeho stěžejní práce z posledních let: Můj finanční plán z r. 1920, Národní hospodářství, 1922, a Finanční a hospodářská politika československá do konce r. 1921 (1922). Budí přímo úžas, kde nabral muž, veřejnou činností tolik zaměstnaný, času, aby mohl se věnovati i spisování. A díky za to, že psal. I v tom je jakoby jeho odkaz k těm, kteří budou po něm povoláni spravovati naše státní hospodářství. Položil pevné základy a dal i spolehlivé pokyny pro další postup v počatém díle. I o to se postaral, jako by byl tušil, že toho budeme brzy potřebovat.

Odešel muž, hodný toho, aby pozdní potomci naši obetkali jeho pohnutý život i veliké zásluhy zkazkami a opěvovali písní. Svým životem vpravdě přemohl Smrt.

O náhradě škody, vzniklé za dopravy, se zvláštním zřetelem k dopravě poštovní, železnič. a automobil. v Československu.

Píše JUDr. FRANT. VÁŽNÝ, minist. místotajemník.

Literatura: Dr. Pavlíček, Über die Haftung für den unverschuldeten Schaden. Mataja, Das Recht des Schadenersatzes vom Standpunkte der Nationalökonomie. Randa, Die Schadenersatzpflicht; Über die Haftung der Eisenbahn-Unternehmungen; O významu vyšší moci v právu rakouském (Právník 1913). Unger, Handeln auf eigene Gefahr. Canstein, Handelsrecht. Staub-Pisko, Kommentar zum deutschen Handelsgesetzbuche. Pollitzer, Handelsrecht. Hodáč, Úvahy k otázce náhrady škody. Eger, Das deutsche Frachtrecht. Meili, Die Haftpflicht der Postanstalten. Mittelstein, Beiträge zum Postrecht. Schulz, Die Haftpflicht der Eisenbahnen. Heilfron,